

2017 m. liepos 4 d., antradienis

P8\_TA(2017)0282

**Civilinio proceso bendri būtiniausi standartai****2017 m. liepos 4 d. Europos Parlamento rezoliucija su rekomendacijomis Komisijai dėl Europos Sąjungos bendrų būtinausių civilinio proceso standartų (2015/2084(INL))**

(2018/C 334/05)

*Europos Parlamentas,*

- atsižvelgdamas į Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (SESV) 225 straipsnį,
- atsižvelgdamas į SESV 67 straipsnio 4 dalį ir 81 straipsnio 2 dalį,
- atsižvelgdamas į Europos Sąjungos sutarties (ES sutarties) 19 straipsnio 1 dalį ir į Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos (toliau – Chartija) 47 straipsnį,
- atsižvelgdamas į Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos (EŽTK) 6 straipsnį ir atitinkamą su juo susijusią teismų praktiką,
- atsižvelgdamas į darbo dokumentą „Bendrų būtinausių civilinio proceso standartų nustatymas Europos Sąjungoje. Teisinis pagrindas“<sup>(1)</sup>,
- atsižvelgdamas į Europos Parlamento tyrimų tarnybos (EPRS) Europos pridėtinės vertės skyriaus atliktą Europos pridėtinės vertės vertinimo tyrimą „Bendri būtiniausi civilinio proceso standartai“<sup>(2)</sup>,
- atsižvelgdamas į EPRS Tyrimų paslaugų Parlamento nariams tarnybos atliktą išsamią analizę „Civilinio proceso europinimas. Siekis nustatyti bendrus būtinausius standartus?“<sup>(3)</sup>,
- atsižvelgdamas į Vidaus politikos generalinio direktorato atliktą išsamią analizę „Suderintos Europos civilinio proceso teisės taisyklės ir būtiniausi standartai“<sup>(4)</sup>,
- atsižvelgdamas į Europos teisės instituto (ETI) ir Tarptautinio privatinės teisės unifikavimo instituto (UNIDROIT) projektą „Nuo tarpvalstybinių principų prie Europos civilinio proceso taisyklių“,
- atsižvelgdamas į Amerikos teisės instituto (ALI) ir UNIDROIT parengtus „Tarpvalstybinio civilinio proceso principus“<sup>(5)</sup>,
- atsižvelgdamas į tam tikrus civilinio proceso aspektus reglamentuojančių valstybių narių įstatymų ir taisyklių suderinimo tyrimą, vadinamąjį Storme ataskaitą<sup>(6)</sup>,
- atsižvelgdamas į preliminariąsias nuostatas dėl Bendro patentų teismo darbo tvarkos taisyklių,

<sup>(1)</sup> PE 572.853, 2015 m. gruodis.<sup>(2)</sup> PE 581.385, 2016 m. birželis.<sup>(3)</sup> PE 559.499, 2015 m. birželis.<sup>(4)</sup> PE 556.971, 2016 m. birželis.<sup>(5)</sup> *Uniform Law Review*, 2004 m. Nr. 4.<sup>(6)</sup> Storme, *Study on the approximation of the laws and rules of the Member States concerning certain aspects of the procedure for civil litigation* (Final Report, Dordrecht, 1994 m.).

**2017 m. liepos 4 d., antradienis**

- atsižvelgdamas į Sąjungos *acquis* bendradarbiavimo civilinės teisenos klausimais srityje,
- atsižvelgdamas į Europos Sąjungos Teisingumo Teismo (ESTT) praktiką, susijusią su nacionalinės procesinės autonomijos ir veiksmingos teisminės apsaugos principais <sup>(1)</sup>,
- atsižvelgdamas į 2016 m. ES teisingumo rezultatų suvestinę,
- atsižvelgdamas į 2016 m. Europos veiksmingo teisingumo komisijos (CEPEJ) tyrimą Nr. 23 „Europos teismų sistemos. Veiksmingumas ir teisingumo kokybė“,
- atsižvelgdamas į 2016 m. Europos teisėjų mokymo tinklo priimtus teisėjų mokymo principus <sup>(2)</sup>,
- atsižvelgdamas į savo 2014 m. balandžio 2 d. rezoliuciją dėl Stokholmo programos laikotarpio vidurio peržiūros <sup>(3)</sup>,
- atsižvelgdamas į savo darbo tvarkos taisyklių 46 ir 52 straipsnius,
- atsižvelgdamas į Teisės reikalų komiteto pranešimą (A8-0210/2017),

**Europos Sąjungos Teisingumo Teismo praktika, susijusi su nacionaline procesine autonomija ir veiksminga teismine apsauga**

- A. kadangi pagal nusistovėjusią ESTT praktiką, susijusią su procesinės autonomijos principu, tais atvejais, kai nenustatyta jokių Sąjungos taisyklių, pagal kurias būtų reglamentuojami su Sąjungos teise susijusio ginčo procesiniai aspektai, už kompetentingų teismų paskyrimą ir už išsamios informacijos, susijusios su procesais, kurie turi būti taikomi tais atvejais, kai imamasi veiksmų siekiant užtikrinti Sąjungos suteikiamų teisių apsaugą, parengimą yra atsakingos valstybės narės;
- B. kadangi pagal tą pačią Teisingumo Teismo praktiką nacionalinės teisės taikymas dėl procesinių taisyklių priklauso nuo dviejų svarbių sąlygų: nacionalinės procesinės taisyklės, kai jos taikomos su Sąjungos teise susijusiems ginčams, negali būti mažiau palankios negu tais atvejais, kai jos taikomos panašioms ieškiniams pagal nacionalinę teisę (lygiavertiškumo principas), ir jos neturėtų būti suformuluotos taip, kad dėl jų būtų neįmanoma arba pernelyg sudėtinga praktiškai įgyvendinti Sąjungoje nustatytas teises ir pareigas (veiksmingumo principas);
- C. kadangi nesant Sąjungos nuostatų, kuriomis būtų suderintos procesinės taisyklės, valstybių narių kompetencija nustatyti Sąjungos suteikiamų teisių įgyvendinimo procesines taisykles neturi pirmenybės į nacionalinę teisinę tvarką įtraukti naujas teisių gynimo priemones, kad užtikrintų Sąjungos teisės taikymą <sup>(4)</sup>;
- D. kadangi ESTT nustatyta praktika palengvina jo bendradarbiavimą su valstybių narių teismais ir kartu padeda gerinti piliečių ir valstybių narių nacionalinių teismų supratimą apie Sąjungos teisę;

**Chartija**

- E. kadangi Chartijos 47 straipsnyje ir EŽTK 6 straipsnyje įtvirtinta teisė į veiksmingą teisinę gynybą ir teisingą bylos nagrinėjimą yra viena pagrindinių teisinės valstybės ir demokratijos garantijų, neatsiejama nuo viso civilinio proceso;

<sup>(1)</sup> Žr., be kita ko, 1976 m. gruodžio 16 d. sprendimą *Comet BV prieš Produktschap voor Siergewassen*, 45/76, ECLI:ES:C:1976:191, ir 1986 m. gegužės 15 d. sprendimą *Marguerite Johnston prieš Chief Constable of the Royal Ulster Constabulary*, 222/84, ECLI:ES:C:1986:206.

<sup>(2)</sup> Jie pateikiami internete šiuo adresu [http://www.ejtn.eu/PageFiles/15756/Judicial%20Training%20Principles\\_EN.pdf](http://www.ejtn.eu/PageFiles/15756/Judicial%20Training%20Principles_EN.pdf)

<sup>(3)</sup> Priimti tekstai, P7\_TA(2014)0276.

<sup>(4)</sup> Žr., be kita ko, 2007 m. kovo 13 d. sprendimą *Unibet (London) Ltd ir Unibet (International) Ltd prieš Justitiekanslern*, C-432/05, ECLI:ES:C:2007:163.

2017 m. liepos 4 d., antradienis

- F. kadangi, nors Chartijos 47 straipsnis yra privalomas, o EŽTK 6 straipsnyje nustatytas vienas bendrųjų Sąjungos teisės principų, teisės į teisingą bylos nagrinėjimą apsaugos lygis civiliniame procese ir visų pirma ieškovo teisės kreiptis į teismą ir atsakovo teisių į gynybą pusiausvyra visoje Sąjungoje nėra suderinti;
- G. kadangi teisės aktai, kuriais, kaip pagrindinė teisė, reglamentuojama teisė į teisingą bylos nagrinėjimą, vis dėlto buvo papildyti keliais procesiniais Sąjungos antrinės teisės aktais, įskaitant Ieškinių dėl nedidelių sumų reglamentą<sup>(1)</sup>, Teisinės pagalbos direktyvą<sup>(2)</sup>, rekomendaciją dėl kolektyvinio teisių gynimo<sup>(3)</sup>, Direktyvą dėl ieškinių dėl uždraudimo ginant vartotojų interesus<sup>(4)</sup> ir Direktyvą dėl žalos, patirtos dėl konkurencijos teisės nuostatų pažeidimo, atlyginimo<sup>(5)</sup>;

### **Sąjungos *acquis* bendradarbiavimo civilinės teisenos klausimais srityje**

- H. kadangi yra didesnė tikimybė, kad Sąjungos piliečiams, ypač tiems, kurie iš vienos valstybės narės vyksta į kitą, teks susidurti su kitos valstybės narės civilinio proceso sistema;
- I. kadangi Sąjungos lygmeniu nustačius būtiniausius civilinio proceso standartus galėtų būti padedama modernizuoti nacionalinius teismo procesus, sukurti vienodas sąlygas įmonėms ir paspartinti ekonomikos augimą, užtikrinant teismų sistemų efektyvumą ir veiksmingumą, kartu sudarant piliečiams palankesnes sąlygas kreiptis į teismą Sąjungoje ir padedant užtikrinti Sąjungos pagrindines laisves;
- J. kadangi Sąjungos teisės aktų leidėjas su civiliniu procesu susijusius klausimus vis dažniau sprendžia ne tik horizontaliai, pvz., nustatydamas neprivalomas priemones<sup>(6)</sup>, bet taip pat ir konkrečiuose sektoriuose, kurie patenka į įvairias politikos sritis, pvz., intelektinės nuosavybės<sup>(7)</sup>, vartotojų apsaugos<sup>(8)</sup>, o neseniai – ir konkurencijos teisės<sup>(9)</sup>;
- K. kadangi procedūrų taisyklių derinimas Sąjungos lygmeniu ne kartą kritikuotas dėl fragmentiškumo, o atsirandant tokiems su konkrečiais sektoriais susijusiems civilinį procesą reglamentuojantiems Sąjungos teisės aktams kyla problemų ir valstybėse narėse, ir dėl įvairių Sąjungos priemonių nuoseklumo;
- L. kadangi siūloma direktyva siekiama nustatyti sprendimų priėmimo civilinės teisenos srityje sistemą, susisteminant galiojančias Sąjungos civilinio proceso taisykles ir į jų taikymo sritį įtraukiant visas į Sąjungos teisės taikymo sritį patenkančias bylas;
- M. kadangi siūloma direktyva skirta padėti pasiekti labiau koordinuotą, nuoseklesnę ir sistemingesnę požiūrį į civilinės teisenos sistemas, kuris nebus ribojamas dėl atskiros šalies sienų, interesų ir išteklių;

<sup>(1)</sup> 2007 m. liepos 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 861/2007, nustatantis Europos ieškinių dėl nedidelių sumų nagrinėjimo procedūrą (OL L 199, 2007 7 31, p. 1).

<sup>(2)</sup> 2003 m. sausio 27 d. Tarybos direktyva 2003/8/EB, numatanti teisės kreiptis į teismą įgyvendinimo tarptautiniuose ginčiuose pagerinimą nustatant minimalias bendras teisinės pagalbos tokiems ginčams taisykles (OL L 26, 2003 1 31, p. 41).

<sup>(3)</sup> 2013 m. birželio 11 d. Komisijos rekomendacija dėl Sąjungos teisės aktuose įtvirtintų teisių pažeidimo atvejais taikytinų valstybių narių įpareigojamųjų ir kompensacinių kolektyvinio teisių gynimo mechanizmų bendrųjų principų (OL L 201, 2013 7 26, p. 60).

<sup>(4)</sup> 2009 m. balandžio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/22/EB dėl ieškinių dėl uždraudimo ginant vartotojų interesus (OL L 110, 2009 5 1, p. 30).

<sup>(5)</sup> 2014 m. lapkričio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2014/104/ES dėl tam tikrų taisyklių, kuriomis reglamentuojami pagal nacionalinę teisę nagrinėjami ieškiniai dėl žalos, patirtos dėl valstybių narių ir Europos Sąjungos konkurencijos teisės nuostatų pažeidimo, atlyginimo (OL L 349, 2014 12 5, p. 1).

<sup>(6)</sup> Žr., pvz., Europos ieškinių dėl nedidelių sumų reglamentą (žr. G konstatuojamosios dalies antrą išnašą) ir Europinio sąskaitos blokavimo įsakymo reglamentą (2014 m. gegužės 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 655/2014, kuriuo nustatoma europinio sąskaitos blokavimo įsakymo procedūra, siekiant palengvinti tarpvalstybinį skolų išieškojimą civilinėse ir komercinėse bylose (OL L 189, 2014 6 27, p. 59)).

<sup>(7)</sup> 2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2004/48/EB dėl intelektinės nuosavybės teisių gynimo (OL L 157, 2004 4 30, p. 45).

<sup>(8)</sup> Žr. G konstatuojamosios dalies ketvirtą išnašą.

<sup>(9)</sup> Žr. G konstatuojamosios dalies penktą išnašą.

2017 m. liepos 4 d., antradienis

### ***Pasiūlymo teisinis pagrindas***

- N. kadangi pagal ES sutarties 4 straipsnio 1 dalį ir 5 straipsnio 1 dalį (kompetencijos suteikimo principas) Sąjunga gali priimti teisės aktus tam tikroje teritorijoje tik jeigu jai aiškiai suteikiama kompetencija tai daryti ir jeigu ji laikosi subsidiarumo ir proporcingumo principų;
- O. kadangi pagal esamas Sutartis pagrindinis civilinio proceso suderinimo teisinis pagrindas nustatytas SESV V antraštinėje dalyje „Laisvės, saugumo ir teisingumo erdvė“;
- P. kadangi Lisabonos sutartyje buvo išlaikytas reikalavimas nustatyti Sąjungos kompetencijos tarpvalstybinį aspektą, kuris lemia, kad Sąjungos veiksmai civilinės teisenos srityje galimi tik jeigu byloje yra bent dvi skirtingas valstybes nares siejančių veiksmų (pvz., gyvenamoji vieta, veiklos vieta ir pan.);
- Q. kadangi 114 straipsnio bendroji nuostata dėl valstybių narių įstatymų ir kitų teisės aktų nuostatų, skirtų vidaus rinkos sukūrimui ir veikimui, suderinimo buvo ir tebėra naudojama kaip teisinis pagrindas priimant įvairias konkrečiam sektoriui skirtas direktyvas, kuriomis suderinami kai kurie civilinio proceso aspektai, pvz., Intelektinės nuosavybės teisių gynimo direktyvą ir naująją Direktyvą dėl žalos, patirtos dėl konkurencijos teisės nuostatų pažeidimo, atlyginimo;
- R. kadangi pagal SESV 67 straipsnio 4 dalį Sąjunga turėtų sudaryti palankias sąlygas pasinaudoti teisingumu, ypač taikydama teisminių ir neteisminių sprendimų civilinėse bylose tarpusavio pripažinimo principą, įtvirtintą SESV 81 straipsnyje;

### ***Tarpusavio pasitikėjimas Europos teisminėje erdvėje***

- S. kadangi laisvas teisminių institucijų sprendimų judėjimas yra glaudžiai susijęs su poreikiu užtikrinti pakankamą įvairių valstybių narių teisminių institucijų tarpusavio pasitikėjimą, visų pirma procesinių teisių apsaugos srityje;
- T. kadangi šiomis aplinkybėmis „tarpusavio pasitikėjimas“ suprantamas kaip valstybių narių pasiklojimas viena kitos teisės ir teismų sistemomis ir draudimas tikrinti kitų valstybių ir jų teisminių institucijų darbą;
- U. kadangi tarpusavio pasitikėjimo principas, kuriuo Sąjungos piliečiams ir įmonėms užtikrinamas pakankamas stabilumas ir nuspėjamumas, padeda padidinti teisinį tikrumą;
- V. kadangi įgyvendinant teismo sprendimų tarpusavio pripažinimo principą ir jo laikantis, kartu vykdant būtiną teisės aktų derinimą, būtų sudarytos palankesnės sąlygos institucijų bendradarbiavimui ir asmens teisių teisinei apsaugai;
- W. kadangi principų ir taisyklių pavidalu sukurta Sąjungos bendrų būtinausių standartų sistema, kuria nustatoma proceso šalių pagrindinių teisių pusiausvyrą siekiant užtikrinti visišką valstybių narių teismų sistemų tarpusavio pasitikėjimą, taptų pirmuoju žingsniu siekiant su civiliniu procesu susijusių nacionalinių taisyklių konvergencijos;
- X. kadangi siekiant užtikrinti tarpusavio pasitikėjimą pageidautina ir iš tikrųjų reikia, kad būtų nustatytos civilinio proceso veiksmingumo ir efektyvumo, taip pat vienodo požiūrio į proceso šalis procesinės garantijos ir kad jų būtų paisoma;
- Y. kadangi priėmus tokią bendrų būtinausių standartų sistemą visoje Sąjungoje taip pat būtų nustatytas būtinausias civilinio proceso kokybės lygis, taigi būtų padėta ne tik sustiprinti teisminių institucijų tarpusavio pasitikėjimą, bet ir užtikrinti sklandesnį vidaus rinkos veikimą, nes manoma, kad dėl valstybių narių civilinio proceso skirtumų, inter alia, gali būti trikdoma prekyba, o įmonės ir vartotojai gali būti atgrasyti nuo naudojimosi savo vidaus rinkos teisėmis;

2017 m. liepos 4 d., antradienis

**Kiti aspektai**

- Z. kadangi būtina suderinti Sąjungos valstybių narių procesinę tvarką; kadangi siūloma direktyva turėtų tapti pirmuoju žingsniu siekiant toliau derinti valstybių narių civilinės teisenos sistemas ir skatinti jų tolesnę konvergenciją, o ilgainiui – sukurti Sąjungos civilinio proceso kodeksą;
- AA. kadangi siūloma direktyva nedaro poveikio nei valstybių narių teisminei struktūrai, nei pagrindinėms civilinio proceso vykdymo ypatybėms, tačiau užtikrina veiksmingesnes nacionalines procesines taisykles;
- AB. kadangi todėl yra labai svarbu priimti ir tinkamai įgyvendinti teisės aktus, kuriuose būtų numatyta priimti Sąjungos bendrus būtiniausius civilinio proceso standartus;

**Europos Sąjungos Teisingumo Teismo praktika, susijusi su nacionaline procesine autonomija ir veiksminga teismine apsauga**

- 1. atkreipia dėmesį į labai svarbų vaidmenį, kurį ESTT, suformavęs supratimą apie tai, ką Sąjungos teisei sistemai reiškia civilinis procesas, atlieka kuriant Sąjungos civilinio proceso pagrindą;
- 2. tačiau pažymi, kad, nors kai kurie civilinio proceso standartai, kurie šiuo metu yra pripažinti kaip Sąjungos procesinės sistemos dalis, buvo išaiškinti ESTT praktikoje, galiausiai turėtų būti laikoma, kad ESTT standartus išaiškina, o ne nustato;
- 3. todėl pabrėžia, kad didelė ESTT patirtis vertinant taisomąsias ir procesines taisykles, taip pat kompromisai ir įvairios vertybės, kurių jis siekia, yra labai naudingi ir į juos reikėtų atsižvelgti siekiant priimti bendrą horizontalųjį teisėkūros aktą, kuriame būtų numatyti bendrieji civilinio proceso standartai;

**Chartija**

- 4. pabrėžia, kad siekiant užtikrinti teisę į teisingą bylos nagrinėjimą ir teisę kreiptis į teismą reikėtų išsaugoti ir toliau plėsti bendradarbiavimo tinklus ir duomenų bazes, kuriomis stiprinamas teisminis bendradarbiavimas ir keitimasis informacija;
- 5. todėl ypač palankiai vertina pokyčius e. teisingumo srityje ir visų pirma tai, kad sukurti Europos teisminis tinklas ir Europos e. teisingumo portalas, kuris taps vieno langelio principu pagrįstu Sąjungos teisingumo srities informacijos šaltiniu;

**Sąjungos *acquis* bendradarbiavimo civilinės teisenos klausimais srityje**

- 6. taip pat ragina Komisiją įvertinti, ar reikėtų pasiūlyti papildomų priemonių, kuriomis būtų įtvirtintas ir sustiprintas horizontalusis požiūris į privatųjį pagal Sąjungos teisę suteikiamų teisių įgyvendinimą, ir ar būtų galima manyti, kad šiame dokumente siūlomais bendrais būtiniausiais civilinio proceso standartais skatinamas ir užtikrinamas toks horizontalusis modelis;
- 7. kartoja, kad ypač svarbu sistemingai rinkti statistinius duomenis apie bendradarbiavimo civilinės teisenos klausimais srityje galiojančių Sąjungos priemonių taikymą ir rezultatus;
- 8. todėl kviečia Komisiją įvertinti, ar papildomos valstybių narių įgyvendinimo priemonės galėtų padėti užtikrinti veiksmingą atskirų Sąjungos procedūrų taikymą, ir nurodo, kad tuo tikslu turėtų būti nustatyta patikimos ir sistemingos priežiūros, kurią vykdytų Komisija, tvarka;

**Pasiūlymo teisinis pagrindas**

- 9. pažymi, kad remiantis SESV 114 straipsniu (vidaus rinkos derinimas) buvo priimta nemažai procesinio pobūdžio Sąjungos aktų; kad 114 straipsnis dėl valstybių narių įstatymų ir kitų teisės aktų nuostatų, skirtų vidaus rinkos sukūrimui ir veikimui, suderinimo buvo ir tebėra naudojamas kaip teisinis pagrindas priimant įvairias konkrečiam sektoriui skirtas direktyvas, kuriomis suderinami kai kurie civilinio proceso aspektai, pvz., Intelektinės nuosavybės teisių gynimo direktyvą;

**2017 m. liepos 4 d., antradienis**

10. tačiau pažymi, kad SESV 81 straipsnyje numatyta priimti priemones, susijusias su teisiniu bendradarbiavimu tarpvalstybinio pobūdžio civilinėse bylose, įskaitant valstybių narių įstatymų ir kitų teisės aktų suderinimo priemones, visų pirma tais atvejais, kai tai būtina siekiant užtikrinti tinkamą vidaus rinkos veikimą; todėl mano, kad tinkamas siūlomos teisėkūros priemonės teisinis pagrindas yra SESV 81 straipsnis;

11. nurodo, kad sąvoka „tarpvalstybinis pobūdis“, vartojama SESV 81 straipsnio 1 dalies tekste kalbant apie bendradarbiavimo civilinės teisenos srityje priemonių patvirtinimą, turėtų būti aiškinama plačiau, taigi neturėtų būti laikoma sąvokos „tarpvalstybinis bylinėjimasis“ sinonimu;

12. pažymi, kad sąvoka „tarpvalstybinio pobūdžio bylos“ šiuo metu aiškinama gana siaurai, todėl atsirado du taisyklių rinkiniai ir dvi proceso šalių kategorijos, o dėl to gali kilti papildomų problemų ir nereikalingo sudėtingumo; todėl pabrėžia, kad šią sąvoką reikėtų išaiškinti plačiau;

13. šiuo atžvilgiu pabrėžia, kad šiame dokumente siūlomais bendrais būtiniausiai civilinio proceso standartais būtų užtikrintas dar didesnis veiksmingumas, jeigu valstybės narės į jų taikymo sritį įtrauktų ne tik į Sąjungos teisės taikymo sritį patenkančias bylas, bet apskritai ir tarpvalstybinio pobūdžio, ir išimtinai vidaus bylas;

**Tarpusavio pasitikėjimas Europos teisminėje erdvėje**

14. pažymi, kad, kiek tai susiję su civiline teiseną, pagrindinė Sąjungos veikla Europos teisingumo erdvėje yra susijusi su priemonių, kuriomis reglamentuojama jurisdikcija, *lis pendens* ir tarpvalstybinis teismo sprendimų vykdymo užtikrinimas, nustatymu;

15. pakartoja ir pabrėžia, kad dėl laisvo teismo sprendimų judėjimo sustiprėjo valstybių narių teisminių institucijų tarpusavio pasitikėjimas, taigi padidėjo teisinis tikrumas, o Sąjungos piliečiams ir įmonėms buvo užtikrintas pakankamas stabilumas ir nuspėjamumas;

16. tuo klausimu pabrėžia, kad tarpusavio pasitikėjimas yra sudėtinga sąvoka ir kad kuriant tą pasitikėjimą tam tikrą vaidmenį atlieka įvairūs veiksniai, pvz., teisėjų švietimas, tarpvalstybinis teisminis bendradarbiavimas ir teisėjų keitimasis patirtimi ir geriausios praktikos pavyzdžiais;

17. pažymi, kad tarpusavio pasitikėjimą galima skatinti taikant, inter alia, su teisėkūra nesusijusius metodus, kaip antai teisėjų bendradarbiavimą Europos teisėjų mokymo tinkle ar dalyvavimą mokyme;

18. todėl palankiai vertina devynis Europos teisėjų mokymo tinklo teisėjų mokymo principus, kurie buvo priimti jo 2016 m. generalinėje asamblėjoje, nes jie yra Europos teisminių institucijų ir teisėjų mokymo įstaigų bendras mokymo pagrindas ir sistema;

19. vis dėlto tvirtina, kad griežtai teisiniu požiūriu tarpusavio pasitikėjimas iš esmės suponuoja, jog valstybių narių nacionalinės teisminės institucijos laiko, kad viena kitos procesinė tvarka – ir teorijoje, ir praktikoje – garantuoja teisingą civilinį procesą;

20. todėl atkreipia dėmesį į tai, kad parengus sistemingus būtiniausiai Sąjungos civilinio proceso standartus, kurie būtų nustatyti bendroje horizontaliojoje direktyvoje, sustiprėtų valstybių narių teisminių institucijų tarpusavio pasitikėjimas ir visoje Sąjungoje būtų užtikrinta bendra pagrindinių procesinių teisių civilinėse bylose pusiausvyra, taip visoje Sąjungoje būtų kuriamas didesnis bendras teisingumo, teisinio tikrumo ir nuspėjamumo pojūtis;

**Bendri būtiniausi civilinio proceso standartai**

21. pabrėžia, kad veiksmingos civilinio proceso sistemos atlieka labai svarbų vaidmenį siekiant puoselėti teisinę valstybę ir pagrindines Sąjungos vertybes. Jos taip pat yra būtina tvarių investicijų ir įmonėms bei vartotojams palankios aplinkos sąlyga;

22. mano, kad nepakankamai aiškiai išdėstyti tarpvalstybinio pobūdžio ginčiuose piliečiams, vartotojams ir įmonėms taikomi senaties terminai gali kliudyti pasinaudoti teise kreiptis į teismą. Todėl ragina Komisiją ir valstybes nares įvertinti šių senaties terminų taikymo civiliniame procese suderinimo galimybes ir tikslingumą;

2017 m. liepos 4 d., antradienis

23. mano, jog aiškiai reikia teisės akto, kad būtų nustatyti civilinėms byloms taikytini procesiniai standartai, ir ragina Komisiją pateikti Stokholmo programos, kurią Europos Vadovų Taryba priėmė laisvės, saugumo ir teisingumo srityje, įgyvendinimo veiksmų planą;

24. todėl, vadovaudamasis SESV 225 straipsniu, Komisijos prašo iki 2018 m. birželio 30 d. pagal SESV 81 straipsnio 2 dalį pateikti pasiūlymą dėl teisėkūros procedūra priimamo akto dėl bendrų būtinausių civilinio proceso standartų, kuriame būtų atsižvelgta į šio dokumento priede nustatytas rekomendacijas;

25. patvirtina, kad prie šios rezoliucijos pridėtose rekomendacijose paisoma pagrindinių teisių ir subsidiarumo bei proporcingumo principų;

26. mano, kad prašomas pateikti pasiūlymas neturi finansinio poveikio, nes nustačius būtinausius civilinio proceso standartus bus užtikrinta masto ekonomija – sumažės proceso šalių ir jų atstovų išlaidos, nes jiems nereikės susipažinti su kitos šalies civilinio proceso tvarka;

o

o o

27. paveda Pirmininkui perduoti šią rezoliuciją ir pridedamas rekomendacijas Komisijai ir Tarybai bei valstybių narių parlamentams ir vyriausybėms.

---

2017 m. liepos 4 d., antradienis

## REZOLIUCIJOS PRIEDAS.

### REKOMENDACIJOS DĖL EUROPOS PARLAMENTO IR TARYBOS DIREKTYVOS DĖL ES BENDRŲ BŪTINIAUSIŲ CIVILINIO PROCESO STANDARTŲ

#### A. PRAŠOMO PATEIKTI PASIŪLYMO PRINCIPAI IR TIKSLAI

1. Sąjungoje teisės aktų vykdymo užtikrinimas teismuose ir toliau daugiausia reglamentuojamas nacionalinėmis procesinėmis taisyklėmis ir praktika. Nacionaliniai teismai taip pat yra Sąjungos teismai. Taigi tai, ar bus užtikrintas sąžiningumas, teisingumas ir efektyvumas, taip pat veiksmingas Sąjungos teisės aktų taikymas, priklauso nuo to, kaip juose vykdomi teismo procesai.
2. Taikant civilinėse bylose priimtų teismo sprendimų tarpusavio pripažinimo principą, valstybės narės ėmė labiau pasitikėti viena kitos civilinės teisenos sistemomis, o tuo tarpu valstybių narių įstatymų ir kitų teisės aktų suderinimas gali palengvinti institucijų tarpusavio bendradarbiavimą ir žmogaus teisių teisminę apsaugą. Tarpusavio pasitikėjimo laipsnis labai priklauso nuo keleto kriterijų, tarp kurių, *inter alia*, – ieškovų arba atsakovų teisių apsaugos mechanizmai ir teisės kreiptis į teismą užtikrinimas.
3. Nors valstybės narės yra Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos (EŽTK) šalys, patirtis rodo, kad vien tai ne visada savaime suteikia pakankamai pasitikėjimo kitų valstybių narių civilinės teisenos sistemomis. Valstybių narių nacionalinės civilinio proceso taisyklės gerokai skiriasi, dažnai tam tikrų pagrindinių procesinių principų ir garantijų požiūriu, todėl galėtų būti pakirstas teisminių institucijų tarpusavio pasitikėjimas.
4. Taigi siekiant apsaugoti pagrindines Sąjungos piliečių teises ir laisves, padėti modernizuoti nacionalinius procesus ir užtikrinti vienodas sąlygas įmonėms ir didesnę augimą, kurį lemia veiksmingos ir efektyvios teisės sistemos, būtina priimti direktyvą, kurioje būtų labiau išplėtoti Chartijoje ir EŽTK nustatyti būtiniausi standartai. Teisingas tokio pasiūlymo teisinis pagrindas – SESV 81 straipsnio 2 dalis, susijusi su bendradarbiavimo civilinėse bylose priemonėmis. Direktyva turi būti priimta pagal įprastą teisėkūros procedūrą.
5. Bendri būtiniausi civilinio proceso standartai yra būtini siekiant sudaryti tvirtą pagrindą nacionalinės teisės aktų derinimui ir tobulinimui, atsižvelgiant į valstybėms narėms suteikiamą lankstumą rengiant naujus civilinį procesą reglamentuojančius teisės aktus ir taip pat į bendrą sutarimą dėl praktikos civilinės teisenos srityje principų.
6. Nustčius bendrus būtiniausius standartus turėtų padidėti pasitikėjimas visų valstybių narių civilinės teisenos sistemomis, o dėl to būtų sudarytos sąlygos teismams veiksmingiau, greičiau ir lanksčiau bendradarbiauti tarpusavio pasitikėjimo sąlygomis. Tokios bendros būtiniausios taisyklės taip pat turėtų padėti pašalinti laisvo piliečių judėjimo valstybių narių teritorijose kliūtis ir tokiu būdu užtikrinti, kad visų pirma į užsienį keliaujantiems asmenims neliktų abejonių dėl to, kaip elgtis susidūrus su civilinio proceso sistemomis kitoje valstybėje narėje.
7. Siūloma direktyva nesiekia visiškai pakeisti valstybių narių nacionalinių civilinio proceso sistemų. Šia direktyva, kurioje paisoma nacionalinių ypatumų ir pagrindinės teisės į veiksmingą teisinę gynybą ir teisingą bylos nagrinėjimą, užtikrinančios veiksmingą ir faktišką naudojimąsi teise kreiptis į teismą, siekiama nustatyti bendrus būtiniausius valstybių narių civilinio proceso veikimo ir vykdymo visose į Sąjungos teisės taikymo sritį patenkančiose bylose standartus. Ja taip pat siekiama sudaryti pagrindą laipsniškai stiprinti valstybių narių civilinio proceso sistemų derinimą.
8. Šis pasiūlymas nedaro poveikio valstybių narių nuostatoms dėl jų teismų darbo organizavimo ir jų teisėjų skyrimo taisyklėms.



2017 m. liepos 4 d., antradienis

9. Šis pasiūlymas atitinka subsidiarumo ir proporcingumo principus, nes valstybės narės, veikdamos pavieniui, negali nustatyti būtinausių civilinio proceso standartų ir šiuo pasiūlymu neviršijama to, kas absoliučiai būtina siekiant Sąjungoje užtikrinti veiksmingą teisę kreiptis į teismą ir tarpusavio pasitikėjimą.

## B. PRAŠOMO PATEIKTI PASIŪLYMO TEKSTAS

Europos Parlamento ir Tarybos direktyva dėl Europos Sąjungos bendrų būtinausių civilinio proceso standartų

EUROPOS PARLAMENTAS IR EUROPOS SAJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdami į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 81 straipsnio 2 dalį,

atsižvelgdami į Europos Parlamento prašymą, pateiktą Europos Komisijai,

atsižvelgdami į Europos Komisijos pasiūlymą,

teisėkūros procedūra priimamo akto projektą perdavus nacionaliniams parlamentams,

atsižvelgdami į Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonę,

laikydami įprastą teisėkūros procedūrą,

kadangi:

- (1) Sąjunga yra užsibrėžusi tikslą puoselėti ir plėtoti laisvės, saugumo ir teisingumo erdvę, kurioje užtikrinamas laisvas asmenų judėjimas. Siekdama palapsniui kurti tokią erdvę, Sąjunga turi patvirtinti priemones, susijusias su teisiniu bendradarbiavimu tarpvalstybinio pobūdžio civilinėse bylose, ypač kai jos yra būtinos tinkamam vidaus rinkos veikimui;
- (2) pagal Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 81 straipsnio 2 dalį tomis priemonėmis turėtų būti siekiama, be kita ko, užtikrinti teismo sprendimų tarpusavio pripažinimą ir vykdymą valstybėse narėse, dokumentų įteikimą kitose valstybėse narėse, bendradarbiavimą renkant įrodymus, galimybę veiksmingai naudotis teise kreiptis į teismą ir civiliniam procesui tinkamai veikti trukdančių kliūčių šalinimą, prireikus skatinant valstybėse narėse taikomų civilinio proceso normų suderinamumą;
- (3) pagal 1999 m. spalio 15 ir 16 d. Tamperės Europos Vadovų Tarybos pirmininkaujančios valstybės narės išvadas, ypač jų 33 punktą, pagerintas nuosprendžių ir kitų teismo sprendimų tarpusavio pripažinimas ir būtinas teisės aktų derinimas sudarytų palankesnes sąlygas kompetentingoms valdžios institucijoms bendradarbiauti ir užtikrinti teismine asmens teisių apsaugą. Todėl tarpusavio pripažinimo principas turėtų tapti teismo bendradarbiavimo civilinėse bylose Sąjungoje pagrindu;
- (4) pagal Komisijos veiksmų planą dėl Stokholmo programos, kurią Europos Vadovų Tarybą priėmė laisvės, saugumo ir teisingumo srityje, įgyvendinimo, Europos teisminė erdvė ir tinkamas bendrosios rinkos veikimas grindžiami kertiniu tarpusavio pripažinimo principu, kuris savo ruožtu pagrįstas idėja, kad valstybės narės pasitiki viena kitos teismų sistemomis. Šis principas gali būti veiksmingai taikomas tik tuo atveju, jeigu teisėjai, teisininkai, įmonės ir piliečiai pasitiki vieni kitais. To pasitikėjimo laipsnis priklauso nuo keleto kriterijų, įskaitant proceso šalių procesinių teisių apsaugos civiliniame procese mechanizmų buvimą. Todėl siekiant užtikrinti to principo taikymą, reikalingi bendri būtinausi standartai, kuriais būtų sustiprinta teisė į teisingą bylos nagrinėjimą, padidintas teismų sistemų efektyvumas ir padėta kurti veiksmingą teismo sprendimų vykdymo užtikrinimo tvarką;

## 2017 m. liepos 4 d., antradienis

- (5) šia direktyva, kuria bus nustatytos būtiniausios proceso šalių procesinių teisių apsaugos taisyklės ir užtikrinama galimybė lengviau pasinaudoti teise kreiptis į teismą, turėtų būti sustiprintas valstybių narių pasitikėjimas kitų valstybių narių civilinės teisenos sistemomis, taigi galėtų būti padėta Sąjungoje puoselėti pagrindinių teisių kultūrą, taip pat užtikrinti veiksmingesnę vidaus rinką, o kartu turėtų užtikrintos Sąjungos pagrindinės laisvės sukuriant labiau pagrįstą bendrą teisingumo, teisinio tikrumo ir nuspėjamumo pojūtį;
- (6) šios direktyvos nuostatos turėtų būti taikomos tarpvalstybinio pobūdžio civiliniams ginčams, įskaitant ginčus, kylančius dėl Sąjungos teisės garantuojamų teisių ir laisvių pažeidimų. Šioje direktyvoje minimi pagal Sąjungos teisę užtikrintų teisių pažeidimai apima bet kokius atvejus, kai dėl Sąjungos lygmeniu nustatytų taisyklių pažeidimo fiziniams ir juridiniams asmenims padaroma arba gali būti padaroma žala. Valstybės narės šios direktyvos nuostatas gali netrukdomos taikyti ir išimtinai nacionalinės civilinės teisenos byloms;
- (7) visos valstybės narės yra 1950 m. lapkričio 4 d. Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos susitariančiosios šalys. Šioje direktyvoje nurodyti klausimai turi būti sprendžiami laikantis tos konvencijos ir visų pirma paisant teisių į teisingą bylos nagrinėjimą ir į veiksmingą teisinę gynybą;
- (8) šia direktyva siekiama skatinti taikyti bendrus būtiniausius civilinio proceso standartus, kad Sąjungoje būtų užtikrinta veiksminga teisė kreiptis į teismą. Visuotinai pripažinta teisė kreiptis į teismą taip pat įtvirtinta Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos (toliau – Chartija) 47 straipsnyje;
- (9) civilinį procesą reikėtų dar patobulinti pasinaudojant technologijų pažanga teisingumo srityje ir naujomis priemonėmis, kuriomis gali naudotis teismai, nes jos gali padėti įveikti geografinius atstumus ir sumažinti dėl jų kylančias dideles išlaidas ir ilgą proceso trukmę. Siekiant dar sumažinti bylinėjimosi išlaidas ir sutrumpinti proceso trukmę, šalys ir teismai turėtų būti labiau skatinami naudotis šiuolaikinėmis ryšių technologijomis;
- (10) kad asmenys galėtų būti apklausti nereikalaujant, kad jie atvyktų į teismą, valstybės narės turėtų užtikrinti, kad žodinių nagrinėjimų ir įrodymų rinkimą apklausiant liudytojus, ekspertus ar šalis būtų galima vykdyti naudojant bet kurias tinkamas nuotolinio ryšio priemones, išskyrus atvejus, kai dėl ypatingų bylos aplinkybių tokios technologijos naudojimas būtų netinkamas teisingam bylos nagrinėjimui užtikrinti. Ši nuostata nedaro poveikio Tarybos reglamento (EB) Nr. 1206/2001 <sup>(1)</sup> taikymui.
- (11) valstybių narių teismai turėtų turėti galimybę techniniais, teisiniais ar kitais su įrodymais susijusiais klausimais kliautis ekspertų išvadomis. Išskyrus atvejus, kai reikia imtis prievartos priemonių, ir vadovaujantis laisve teikti paslaugas bei Teisingumo Teismo praktika, vienos valstybės narės teisėjai turėtų turėti galimybę paskirti ekspertus, kurie atliktų ekspertizę kitoje valstybėje narėje, o jai vykdyti nebūtų būtina iš anksto gauti leidimą. Siekiant sudaryti palankesnes sąlygas atlikti teisminę ekspertizę ir atsižvelgiant į kliūtis, su kuriomis susiduriama vienos valstybės narės jurisdikcijoje norint paskirti pakankamai kvalifikuotus ekspertus, pavyzdžiui, dėl techninio bylos sudėtingumo arba dėl tiesioginių ar netiesioginių ekspertų ir proceso šalis siejančių ryšių, turėtų būti sukurtas ir nuolat atnaujinamas visų nacionalinių ekspertų sąrašų Europos katalogas, kuris turėtų būti skelbiamas Europos e. teisingumo portale;
- (12) laikinosiomis ir apsaugos priemonėmis turėtų būti užtikrinta tinkama pareiškėjo interesų siekti, kad būtų suteikta laikinoji apsauga, ir atsakovo interesų užkirsti kelią piktnaudžiavimui tokia apsauga pusiausvyra. Jeigu nustatyti laikinąsias priemones prašoma, kol teismas nėra priėmęs sprendimo, teismas, kuriam pateiktas šis prašymas, turėtų būti įsitikinęs, remdamasis pareiškėjo pateiktais įrodymais, jog yra tikėtina, kad jo reikalavimas atsakovo atžvilgiu dėl bylos esmės bus patenkintas. Be to, visais atvejais turėtų būti reikalaujama, jog pareiškėjas teismui įrodytų, kad jo reikalavimui skubiai reikalinga teisminė apsauga ir kad be laikinųjų priemonių gali būti trukdoma arba gerokai sunkiau įvykdyti esamą arba būsimą teismo sprendimą;

<sup>(1)</sup> 2001 m. gegužės 28 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1206/2001 dėl valstybių narių teismų tarpusavio bendradarbiavimo renkant įrodymus civilinėse ar komercinėse bylose (OL L 174, 2001 6 27, p. 1).

2017 m. liepos 4 d., antradienis

- (13) šios direktyvos nuostatos neturėtų daryti poveikio konkrečių nuostatų dėl intelektinės nuosavybės teisių įgyvendinimo, įtvirtintų Sąjungos aktuose ir visų pirma Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje 2004/48/EB<sup>(1)</sup>, taikymui. Ji taip pat neturėtų daryti poveikio konkrečių nuostatų dėl tarpvalstybinių skolų išieškojimo, įtvirtintų Reglamente dėl europinio sąskaitos blokavimo įsakymo<sup>(2)</sup>, taikymui;
- (14) teismams turėtų būti pavestas svarbus vaidmuo ginant visų šalių teises ir interesus, taip pat efektyviai ir veiksmingai organizuojant civilinį procesą;
- (15) Europos Sąjungos laisvės, saugumo ir teisingumo erdvės sukūrimo politikoje numatytas tikslas užtikrinti teisingą bylos nagrinėjimą, geresnį teisės kreiptis į teismus įgyvendinimą ir stiprinti tarpusavio pasitikėjimą turėtų apimti galimybę naudotis teismiais ir neteisminiais ginčų sprendimo būdais. Siekdamas skatinti šalis naudotis tarpininkavimu, valstybės narės turėtų užtikrinti, kad jų senaties terminams taikomos taisyklės neužkirstų kelio šalims kreiptis į teismą ar arbitražą, jeigu jų bandymas išspręsti ginčą tarpininkavimo būdu būtų nesėkmingas;
- (16) dėl valstybių narių civilinio proceso taisyklių, ypač reglamentuojančių dokumentų įteikimą, skirtumų būtina apibrėžti būtinausius reikalavimus, kurie turėtų būti taikomi į Sąjungos teisės taikymo sritį patenkančioms civilinėms byloms. Visų pirma pirmenybė turėtų būti teikiama dokumentų įteikimo būdams, kuriais užtikrinamas skubus ir saugus įteikiamų dokumentų gavimas, patvirtinamas pristatymo įrodymu. Todėl turėtų būti visapusiškai skatinama naudoti šiuolaikines ryšių technologijas. Elektroninis dokumentų įteikimas šalims turėtų būti prilygintas įteikimui paštu. Turimomis elektroninėmis priemonėmis turėtų būti užtikrinama, kad gaunamų dokumentų ir kito susirašinėjimo turinys būtų tikras ir teisingas ir atitiktų siunčiamų dokumentų ir kito susirašinėjimo turinį ir kad pagal gavimo patvirtinimui naudojamą metodą adresatas patvirtintų gavęs dokumentus ir taip pat būtų patvirtinama jų gavimo data;
- (17) valstybės narės turėtų užtikrinti, kad civilinio proceso šalys turėtų teisę į savo pasirinktą advokatą. Tarpvalstybinių ginčų atveju šalys turėtų turėti teisę į advokatą buveinės valstybėje preliminariniams konsultacijoms ir į kitą advokatą priimančioje valstybėje, kuris rūpintųsi bylinėjimusi. Bendravimo tarp šalių ir jų advokato konfidencialumas itin svarbus norint užtikrinti galimybę veiksmingai naudotis teise į teisingą bylos nagrinėjimą. Todėl valstybės narės turėtų užtikrinti susitikimų ir kitų formų bendravimo tarp advokato ir šalių konfidencialumą naudojantis šioje direktyvoje numatyta teise į advokatą. Bylos šalys turėtų turėti galimybę atsisakyti pagal šią direktyvą suteikiamos teisės, tačiau jos turi būti informuojamos apie galimas šios teisės atsisakymo pasekmes;
- (18) ieškovo neturėtų būti reikalaujama vykti į valstybę narę, kurioje kreipiamasi į teismą, teismo mokesčiams sumokėti ar tuo tikslu samdyti advokatą. Kad ieškovams būtų užtikrinama galimybė veiksmingai dalyvauti procese, valstybės narės turėtų mažų mažiausiai pasiūlyti bent vieną iš šioje direktyvoje nurodytų nuotolinio mokėjimo priemonių. Informacija apie teismo mokesčius ir mokėjimo būdus, taip pat apie valstybių narių valdžios institucijas ar organizacijas, kompetentingas teikti praktinę pagalbą, turėtų būti skaidri ir lengvai prieinama internetu naudojantis atitinkamomis nacionalinėmis svetainėmis;
- (19) valstybės narės turėtų užtikrinti, kad būtų paisoma Chartijos 47 straipsnio trečioje pastraipoje numatytos pagrindinės teisės į teisinę pagalbą. Visi fiziniai arba juridiniai asmenys, kaip ieškovai arba atsakovai dalyvaujantys į šios direktyvos taikymo sritį patenkančiuose civiliniuose ginčiuose, turėtų turėti galimybę įrodyti savo teises teismuose net jei dėl savo asmeninės finansinės padėties negali padengti bylinėjimosi išlaidų. Teisinė pagalba turėtų apimti konsultacijas iki bylinėjimosi, siekiant susitarti prieš prasidedant teismo procesui, teisinę pagalbą kreipiantis į teismą dėl bylos iškėlimo ir susijusią su atstovavimu teisme bei pagalbą, susijusią su bylinėjimosi išlaidomis. Ši nuostata nedaro poveikio Tarybos direktyvai 2003/8/EB<sup>(3)</sup>;

<sup>(1)</sup> 2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2004/48/EB dėl intelektinės nuosavybės teisių gynimo (OL L 157, 2004 4 30, p. 45).

<sup>(2)</sup> 2014 m. gegužės 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 655/2014, kuriuo nustatoma europinio sąskaitos blokavimo įsakymo procedūra, siekiant palengvinti tarpvalstybinį skolų išieškojimą civilinėse ir komercinėse bylose (OL L 189, 2014 6 27, p. 59).

<sup>(3)</sup> 2003 m. sausio 27 d. Tarybos direktyva 2003/8/EB, numatanti teisės kreiptis į teismą įgyvendinimo tarptautiniuose ginčiuose pagerinimą nustatant minimalias bendras teisinės pagalbos tokiems ginčams taisykles (OL L 26, 2003 1 31, p. 41).

**2017 m. liepos 4 d., antradienis**

- (20) kad Europos teisminė erdvė veiktų efektyviai, nepaprastai svarbu sukurti Europos teismų kultūrą, pagal kurią būtų visapusiškai laikomasi subsidiarumo, proporcingumo ir teismų nepriklausomumo principų. Itin svarbus šio proceso elementas yra teisėjų mokymas, nes taip skatinamas valstybių narių, praktikuojančių teisininkų ir piliečių tarpusavio pasitikėjimas. Šiuo požiūriu valstybės narės turėtų bendradarbiauti ir remti profesinį mokymą bei teisės specialistų geriausios praktikos mainus;
- (21) šioje direktyvoje nustatomos minimalios taisyklės. Valstybės narės gali plėsti šioje direktyvoje nustatytas teises, kad užtikrintų aukštesnio lygio apsaugą. Tokia aukštesnio lygio apsauga neturėtų būti kliūtis tarpusavio pasitikėjimo ir teisės netrukdomai kryptis į teismą aspektais, kuriems stiprinti parengtos šios minimalios taisyklės. Taigi neturėtų būti pakenkta Chartijoje, kaip ją aiškina Teisingumo Teismas, numatytam apsaugos lygiui ir Sąjungos teisės viršenybei, nedalomumui ir veiksmingumui;
- (22) kadangi valstybės narės negali pakankamai veiksmingai siekti šios direktyvos tikslų, t. y. nustatyti bendrų minimalių civilinio proceso standartų – tačiau dėl veiksmų masto arba poveikio jų gali būti geriau siekiama Sąjungos lygmeniu – Sąjunga, vadovaudamasi Europos Sąjungos sutarties 5 straipsnyje nustatytu subsidiarumo principu, gali tvirtinti priemones. Remiantis šiame straipsnyje nustatytu proporcingumo principu, pagal šią direktyvą nevirsijama tai, kas būtina šiems tikslams pasiekti;
- (23) remiantis Protokolo Nr. 21 dėl Jungtinės Karalystės ir Airijos pozicijos dėl laisvės, saugumo ir teisingumo erdvės, pridėto prie Europos Sąjungos sutarties ir Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo, [3 straipsniu] / [1 ir 2 straipsniais], [šios valstybės narės pranešė pageidaujanti dalyvauti priimant ir taikant šią direktyvą] / [nedarant poveikio šio protokolo 4 straipsniui, tos valstybės narės nedalyvauja priimant šią direktyvą ir ji nėra joms privaloma ar taikoma];
- (24) pagal Protokolo Nr. 22 dėl Danijos pozicijos, pridėto prie Europos Sąjungos sutarties ir Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo, 1 ir 2 straipsnius, Danija nedalyvauja priimant šią direktyvą ir ji nėra jai privaloma ar taikoma,

PRIĖMĖ ŠIĄ DIREKTYVĄ:

**I SKYRIUS.****DALYKAS, TAIKOMO SRITIS IR TERMINŲ APIBRĖŽTYS***1 straipsnis***Dalykas**

Šios direktyvos tikslas – siekiant užtikrinti visapusišką pagarbą Chartijos 47 straipsnyje ir EŽTK 6 straipsnyje pripažintai teisei į veiksmingą teisinę gynybą ir teisingą bylos nagrinėjimą, suderinti procesines sistemas nustatant būtiniausius civilinio proceso pradėjimo valstybių narių teismuose, vykdymo ir užbaigimo standartus.

*2 straipsnis***Taikymo sritis**

1. Nepažeidžiant civilinio proceso normų, kurios yra arba gali būti numatytos Sąjungos ar nacionalinės teisės aktuose, jei tos normos yra palankesnės proceso šalims, ši direktyva taikoma civilinėms ir komercinėms byloms tarpvalstybinio pobūdžio ginčiuose, neatsižvelgiant į teismo pobūdį, išskyrus bylas, susijusias su teisėmis ir pareigomis, kuriomis šalys pagal atitinkamą taikytiną teisę negali pačios disponuoti. Ji netaikoma visų pirma mokesčių, muitų ar administracinėms byloms arba valstybės atsakomybei už veiksmus ir neveikimą vykdančioms valstybės įgaliojimus (lot. *acta jure imperii*).

2. Šioje direktyvoje sąvoka „valstybė narė“ reiškia valstybes nares, išskyrus [Jungtinę Karalystę, Airiją ir] Daniją.

2017 m. liepos 4 d., antradienis

## 3 straipsnis

**Tarpvalstybinio pobūdžio ginčai**

1. Šioje direktyvoje tarpvalstybinio pobūdžio ginčas – tai ginčas, kai:
  - a) bent vienos iš šalių nuolatinė gyvenamoji vieta ar nuolatinio buvimo vieta arba įprastinė gyvenamoji vieta yra kitoje valstybėje narėje nei ta, kurioje kreipiamasi į teismą, arba
  - b) abiejų šalių nuolatinė gyvenamoji vieta ar nuolatinio buvimo vieta yra toje pačioje valstybėje narėje, kurioje kreipiamasi į teismą, o sutarties vykdymo vieta, žalos padarymo vieta arba teismo sprendimo vykdymo vieta yra kitoje valstybėje narėje, arba
  - c) abiejų šalių nuolatinė gyvenamoji vieta ar nuolatinio buvimo vieta yra toje pačioje valstybėje narėje, kurioje kreipiamasi į teismą, o ginčijamas klausimas patenka į Sąjungos teisės taikymo sritį.
2. Taikant 1 dalį, nuolatinė gyvenamoji vieta ar nuolatinio buvimo vieta nustatoma pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1215/2012<sup>(1)</sup> 62 ir 63 straipsnius.

**II SKYRIUS.****BŪTINIAUSI CIVILINIO PROCESO STANDARTAI****Pirmas skirsnis.****Teisingi ir veiksmingi rezultatai**

## 4 straipsnis

**Bendroji prievolė užtikrinti veiksmingą teisminę apsaugą**

Valstybės narės numato priemones, procedūras ir teisių gynimo priemones, kurios būtinos pagal Sąjungos teisę civilinėse bylose suteikiamų teisių įgyvendinimui užtikrinti. Tos priemonės, procedūros ir teisių gynimo priemonės turi būti sąžiningos bei teisingos ir neturi būti nepagrįstai sudėtingos ar brangios, taip pat neturi būti nustatomi nepagrįsti terminai ar nepateisinamai vilkinamas laikas, kartu atsižvelgiant į nacionalines ypatybes ir pagrindines teises.

Tos priemonės, procedūros ir teisių gynimo priemonės taip pat turi būti veiksmingos ir proporcingos ir taikomos taip, kad nebūtų sukuriama kliūtys veiksmingai naudotis teise kreiptis į teismą ir kad būtų numatomos apsaugos priemonės, kuriomis būtų užkertamas kelias piktnaudžiauti tokiomis priemonėmis, procedūromis ar teisių gynimo priemonėmis.

## 5 straipsnis

**Žodinis nagrinėjimas**

1. Valstybės narės užtikrina teisingą bylos nagrinėjimą. Jei šalys negali fiziškai dalyvauti arba šalims susitarus taikyti greitesnio ryšio priemones ir pritarus teismui, valstybės narės užtikrina, kad žodinį nagrinėjimą būtų galima surengti pasinaudojant tinkama nuotolinio ryšio technologija, kaip antai vaizdo konferencijos arba telekonferencijos, jeigu teismas turi galimybę ja naudotis.
2. Jeigu apklausiamo asmens nuolatinė gyvenamoji vieta arba įprastinė gyvenamoji vieta yra ne toje pačioje valstybėje narėje, kurioje kreipiamasi į teismą, to asmens dalyvavimas žodiniame nagrinėjime per vaizdo konferenciją, telekonferenciją arba naudojant kitą tinkamą nuotolinio ryšio technologiją rengiamas pasinaudojant Reglamente (EB) Nr. 1206/2001 numatytais procedūromis. Vaizdo konferencijų atveju atsižvelgiama į 2015 m. birželio 15 ir 16 d. Tarybos priimtas Tarybos rekomendacijas dėl tarpvalstybinių vaizdo konferencijų<sup>(2)</sup> ir į darbą, atliktą plėtojant Europos e. teisingumo portalą.

<sup>(1)</sup> 2012 m. gruodžio 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1215/2012 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo (OL L 351, 2012 12 20, p. 1).

<sup>(2)</sup> Tarybos rekomendacijos „Tarpvalstybinių vaizdo konferencijų naudojimo teisingumo srityje ir dalijimosi šios srities geriausių praktikos pavyzdžiais skatinimas valstybėse narėse ir ES lygiu“ (OL C 250, 2015 7 31, p. 1).

2017 m. liepos 4 d., antradienis

6 straipsnis

**Laikinosios ir apsaugos priemonės**

1. Valstybės narės užtikrina, kad būtų nustatytos laikinosios priemonės, kuriomis būtų siekiama išsaugoti faktinę ar teisinę padėtį ir prieš inicijuojant teismo procesą dėl bylos esmės ir bet kuriuo tokio proceso etapu būtų garantuotas visapusiškas vėlesnio teismo sprendimo dėl bylos esmės veiksmingumas.

Tai, be kita ko, turi būti priemonės, nurodytos pirmoje pastraipoje, kuriomis siekiama užkirsti kelią bet kokiam gresiančiam pažeidimui arba tuoj pat nutraukti įtariamą pažeidimą, taip pat išsaugoti turtą, kuris būtinas siekiant užtikrinti, kad vėliau nebūtų trukdoma ar nebūtų gerokai sunkiau įvykdyti reikalavimą.

2. Nustatant tokias priemones turi būti paisoma teisės į gynybą ir jos turi būti proporcingos įtariamo pažeidimo ypatybėms ir sunkumui, o prireikus turėtų būti galima numatyti garantijas dėl nepateisintų reikalavimų atsakovo patirtoms išlaidoms ir žalai padengti. Teismai yra įgalioti reikalauti, kad pareiškėjas pateiktų visus jam pagrįstai prieinamus įrodymus, kurių pakaktų jiems įsitikinti, jog prašoma laikinoji priemonė yra reikalinga ir yra proporcinga.

3. Valstybės narės užtikrina, kad tinkamai pagrįstais atvejais, kai dėl bet kokio delsimo pareiškėjui būtų padaryta nepataisoma žala arba kai yra akivaizdi grėsmė, kad įrodymai gali būti sunaikinti, laikinųjų priemonių būtų galima imtis neišklausius atsakovo. Tokiu atveju šalims apie tai pranešama nedelsiant ir ne vėliau kaip įgyvendinus priemones.

Tų priemonių peržiūra, įskaitant teisę būti išklaustyti, atliekama atsakovo prašymu, siekiant per pagrįstą laikotarpį po pranešimo apie priemones nuspręsti, ar jos turėtų būti pakeistos, atšauktos ar patvirtintos.

Kai šios priemonės, nurodytos pirmoje pastraipoje, atšaukiamos arba kai vėliau nustatoma, kad pažeidimo ar jo grėsmės nebuvo, teismas atsakovo prašymu gali priimti nutartį, kuria pareiškėjas būtų įpareigotas atsakovui suteikti atitinkamą kompensaciją už bet kokią žalą, kurią jis patyrė dėl tų priemonių.

4. Šis straipsnis nedaro poveikio Direktyvai 2004/48/EB ir Reglamentui (ES) Nr. 655/2014.

**Antras skirsnis.**

**Teismo proceso veiksmingumas**

7 straipsnis

**Proceso veiksmingumas**

1. Valstybių narių teismai paiso teisės į veiksmingą teisinę gynybą ir teisingą bylos nagrinėjimą, kuria užtikrinama galimybė veiksmingai naudotis teise kreiptis į teismą, taip pat rungimosi principo, visų pirma kai sprendžia dėl žodinio nagrinėjimo būtinumo, įrodinėjimo priemonių ir įrodymų rinkimo.

2. Valstybių narių teismai kuo anksčiau imasi veiksmų, neatsižvelgdami į tai, ar konkreitiems veiksams įvairias proceso etapus yra nustatyti senaties terminai.

8 straipsnis

**Pagrįsti sprendimai**

Valstybės narės užtikrina, kad teismai per pagrįstą laikotarpį priimtų pakankamai išsamius ir pagrįstus sprendimus, kad šalys galėtų veiksmingai pasinaudoti visomis teisėmis į sprendimo peržiūrą arba apskundimą.

9 straipsnis.

**Bendrieji proceso organizavimo principai**

1. Valstybės narės užtikrina, kad teismai aktyviai nagrinėtų juose iškeltas bylas ir užtikrintų teisingą, veiksmingą ginčų sprendimą bei darytų tai priimtinu tempu ir priimtinomis išlaidomis, nevaržydami šalių laisvės nustatyti savo bylos dalyką ir patvirtinamuosius įrodymus.

2017 m. liepos 4 d., antradienis

2. Kiek tai pagrįstai praktiškai įmanoma, teismas organizuoja procesą konsultuodamasis su šalimis. Visų pirma aktyviai organizuojant procesą, be kita ko:
- a) šalys gali būti skatinamos proceso metu tarpusavyje bendradarbiauti;
  - b) gali būti ankstyvajame etape nustatomi su procesu susiję klausimai;
  - c) gali būti greitai nusprendžiama, kuriuos klausimus reikia išsamiai ištirti, ir be ilgų svarstymų išsprendžiami kiti klausimai;
  - d) gali būti nusprendžiama dėl tvarkos, kuria turi būti sprendžiami klausimai;
  - e) šalims gali būti padedama visapusiškai arba iš dalies išspręsti bylą;
  - f) gali būti nustatomi tvarkaraščiai bylos nagrinėjimo pažangai kontroliuoti;
  - g) tuo pat metu gali būti nagrinėjama tiek bylos aspektų, kiek teismas gali;
  - h) byla gali būti nagrinėjama nereikalaujant, kad šalys asmeniškai dalyvautų šiame procese;
  - i) gali būti naudojamosi turimomis techninėmis priemonėmis.

#### 10 straipsnis

### Įrodymų rinkimas

1. Atsižvelgdamos į teisę į gynybą ir būtinybę apsaugoti konfidencialią informaciją, valstybės narės užtikrina veiksmingų įrodymų pateikimo, gavimo ir saugojimo priemonių prieinamumą.
2. Renkant įrodymus, valstybės narės skatina naudotis šiuolaikinėmis ryšių technologijomis. Teismas, į kurį kreiptasi, naudoja paprasčiausias ir pigiausias įrodymų rinkimo priemones.

#### 11 straipsnis

### Teismo ekspertai

1. Nedarydamos poveikio ginčo šalių galimybėms pateikti ekspertų įrodymus, valstybės narės užtikrina, kad teismas bet kuriuo metu galėtų paskirti teismo ekspertus, kad jie pareikštų nuomonę dėl konkrečių bylos aspektų. Teismas tokiam ekspertui pateikia visą informaciją, kurios reikia ekspertui parengti.
2. Tarpvalstybiniuose ginčiuose, išskyrus atvejus, kai reikia imtis prievartos priemonių arba kai ekspertizė atliekama vietose, susijusiose su valstybės narės valdžios įgyvendinimu, arba vietose, į kurias patekti arba kurių atžvilgiu imtis kitų veiksmų pagal valstybės narės, kurioje atliekama ekspertizė, teisę draudžiama arba leidžiama tik įgaliotiems asmenims, valstybės narės užtikrina, kad teismas galėtų paskirti teismo ekspertą, kuris atliktų ekspertizę už teismo jurisdikcijos ribų, o atitinkamai kitos valstybės narės institucijai iš anksto nereikėtų teikti jokio su tuo susijusio prašymo.
3. Taikant šio straipsnio 1 ir 2 dalis, Komisija turi parengti Europos ekspertų katalogą, į kurį bus įtraukti esami nacionaliniai ekspertų sąrašai, ir paskelbti jį per Europos e. teisingumo portalą.
4. Teismo ekspertai garantuoja nepriklausomumą ir nešališkumą, vadovaudamiesi 22 straipsnyje numatytais teisėjams taikomomis nuostatomis.
5. Ginčo šalys gali susipažinti su teismui pateikta teismo ekspertų nuomone ir pareikšti pastabas dėl jos.

2017 m. liepos 4 d., antradienis

**Trečias skirsnis.**  
**Teisė kreiptis į teismą**

*12 straipsnis*

**Ginčų sprendimas**

1. Valstybės narės užtikrina, jog teismas, jeigu jis laikosi nuomonės, kad ginčas gali būti išspręstas, bet kuriame proceso etape ir atsižvelgdamas į visas bylos aplinkybes šalims galėtų pasiūlyti pasinaudoti tarpininkavimu siekiant išspręsti ginčą arba išnagrinėti galimybę jį išspręsti.
2. Pirmą dalis nedaro poveikio ginčo šalių teisei pasirinkti tarpininkavimą pradedant su tuo ginču susijusį teisminį procesą ar kreipiantis į arbitražą prieš pasibaigiant senaties terminams.

*13 straipsnis*

**Bylinėjimosi išlaidos**

1. Valstybės narės užtikrina, kad teismo mokesčiai, valstybėse narėse imami už civilinių ginčų nagrinėjimą, nebūtų neproporcingi ieškinio sumai ir kad dėl jų netaptų neįmanoma arba pernelyg sudėtinga bylinėtis.
2. Valstybėje narėje nustatytos civilinėse bylose taikomos teismo išlaidos netrukdo piliečiams iškelti bylą teisme arba pasinaudoti teise kreiptis į teismą.
3. Šalims sudaroma galimybė teismo mokesčius sumokėti nuotolinio mokėjimo priemonėmis, įskaitant galimybę atlikti mokėjimą iš kitos valstybės narės nei ta, kurioje yra teismas, banko pavedimu arba kredito ar debeto kortele.
4. Valstybės narės užtikrina, kad informacija apie teismo mokesčius ir jų mokėjimo būdus, taip pat apie valstybių narių valdžios institucijas ar organizacijas, kompetentingas teikti praktinę pagalbą, būtų skaidresnė ir lengvai prieinama internete. Tuo tikslu valstybės narės perduoda tą informaciją Komisijai, o ši savo ruožtu užtikrina, kad ji būtų viešai paskelbta ir plačiai išplatinta visomis tinkamomis priemonėmis, visų pirma per Europos e. teisingumo portalą.

*14 straipsnis*

**Principas „pralaimėjęs moka“**

1. Valstybės narės užtikrina, kad pralaimėjusioji šalis padengtų bylinėjimosi išlaidas, įskaitant (tačiau ne tik) visas kitos šalies advokato ar kito teisės specialisto atstovavimo arba dokumentų įteikimo ar vertimo išlaidas, kurios yra proporcingos ieškinio sumai ir kurių buvo neišvengiamai turėta.
2. Jei viena ginčo šalis laimi tik iš dalies arba išskirtinėmis aplinkybėmis, teismai gali priimti nutartį, įpareigojančią teisingai padalyti išlaidas arba ginčo šalims padengti savo išlaidas.
3. Ginčo šalis padengia visas nebūtinas išlaidas, kurias teismas arba kita šalis patyrė dėl to, kad ji kelė nereikalingus klausimus arba kitaip nepagrįstai ginčijosi.
4. Teismas gali pakoreguoti priteistą išlaidų sumą, atsižvelgdamas į nepagrįstą atsisakymą bendradarbiauti arba nesąžiningą dalyvavimą pagal 20 straipsnį dedamose pastangose išspręsti ginčą.

*15 straipsnis*

**Teisinė pagalba**

1. Siekdamas užtikrinti veiksmingą teisę kreiptis į teismą, valstybės narės užtikrina, kad teismai ginčo šaliai galėtų suteikti teisinę pagalbą.



2017 m. liepos 4 d., antradienis

2. Teisine pagalba gali būti padengiamos visos šios išlaidos arba jų dalis:
  - a) teismo mokesčiai, kuriems taikomos bendros ar dalinės nuolaidos arba kurių terminas peržiūrimas;
  - b) teisinės pagalbos ir atstovavimo išlaidos, susijusios su:
    - i) konsultacijomis iki bylinėjimosi pradžios siekiant išspręsti ginčą iki teismo proceso pradžios pagal 12 straipsnio 1 dalį;
    - ii) proceso teisme pradėjimu ir vykdymu;
    - iii) visomis su procesu susijusiomis išlaidomis, įskaitant išlaidas, susijusias su teisinės pagalbos prašymu;
    - iv) sprendimų vykdymo užtikrinimu;
  - c) kitos su procesu susijusios būtinos išlaidos, kurias turi padengti ginčo šalis, įskaitant tos šalies ir jos atstovo išlaidas, susijusias su liudytojais, ekspertais, vertėjais žodžiu ir raštu, taip pat būtinas kelionės, apsigyvenimo ir pragyvenimo išlaidas;
  - d) ginčą laimėjusiai šaliai priteistos išlaidos, jeigu pareiškėjas pralaimi bylą pagal 14 straipsnio nuostatas.
3. Valstybės narės užtikrina, kad bet kuris fizinis asmuo, kuris yra Europos Sąjungos pilietis arba kurioje nors Europos Sąjungos valstybėje narėje teisėtai gyvenantis trečiosios šalies pilietis, turėtų teisę prašyti teisinės pagalbos tais atvejais, kai:
  - a) jis dėl savo ekonominės padėties visiškai arba iš dalies negali atlyginti šio straipsnio 2 dalyje nurodytų išlaidų, ir
  - b) pareiškėjas, atsižvelgiant į jo procesinę padėtį, turi pagrįstą galimybę laimėti bylą, dėl kurios teikia teisinės pagalbos prašymą, ir
  - c) teisinės pagalbos prašymą teikiantis ieškovas pagal atitinkamas nacionalines nuostatas turi teisę reikšti ieškinius.
4. Juridiniai asmenys turi teisę prašyti teisinės pagalbos, kuri teikiama atleidžiant nuo išankstinio bylinėjimosi išlaidų apmokėjimo ir (arba) užtikrinant advokato pagalbą. Spręsdami, ar suteikti tokią pagalbą, teismai, be kita ko, gali atsižvelgti į:
  - a) atitinkamo juridinio asmens teisinę formą ir į tai, ar jis siekia pelno;
  - b) dalininkų ar akcininkų finansinį pajėgumą;
  - c) tų dalininkų ar akcininkų gebėjimą gauti reikiamą sumą ieškiniui pareikšti.
5. Valstybės narės turi užtikrinti, kad Sąjungos piliečiai ir juridiniai asmenys būtų informuojami apie kreipimosi dėl teisinės pagalbos procedūrą pagal 1–4 dalis, siekiant šios procedūros veiksmingumo ir prieinamumo.
6. Šis straipsnis nedaro poveikio Direktyvai 2003/8/EB.

16 straipsnis

**Finansavimas**

1. Valstybės narės užtikrina, kad tais atvejais, kai ieškinį finansuoja privati trečioji šalis, tai privačiai trečiajai šaliai būtų draudžiama:

**2017 m. liepos 4 d., antradienis**

- a) siekti daryti įtaką procesiniams šalies ieškovės sprendimams, įskaitant sprendimus dėl susitarimų;
- b) finansuoti ieškinį prieš atsakovą, kuris yra lėšų teikėjo konkurentas, arba atsakovą, nuo kurio lėšų teikėjas priklausomas;
- c) nustatyti per dideles palūkanas už suteiktas lėšas.

2. Valstybės narės užtikrina, kad tais atvejais, kai ieškinius finansuoja privati trečioji šalis, lėšų teikėjo išmokėtas atlyginimas arba priskaičiuotos palūkanos nebūtų grindžiamos priteista suma arba kompensacija, nebent tokią finansavimo tvarką būtų nustačiusi valdžios institucija, siekianti apginti šalių interesus.

**Ketvirtas skirsnis.****Proceso teisingumas***17 straipsnis***Dokumentų įteikimas**

1. Valstybės narės užtikrina, kad iš esmės būtų taikomi įteikimo būdai, kuriais garantuojamas įteikiamų dokumentų gavimas.
2. Valstybės narės užtikrina, kad bylos iškėlimo ar lygiaverčius dokumentus arba bet koki šaukimą į teismo posėdį pagal nacionalinę teisę būtų galima įteikti vienu iš šių būdų:
  - a) asmeniškai;
  - b) paštu;
  - c) elektroninėmis priemonėmis, kaip antai faksu arba e. paštu.

Įteikimas patvirtinamas adresatui pasirašant gavimo patvirtinimą su nurodyta gavimo data.

Kai dokumentai pagal šios dalies pirmos pastraipos c punktą įteikiami elektroninėmis priemonėmis, taikomi atitinkamai aukšti techniniai standartai, kuriais užtikrinama siuntėjo tapatybė ir saugus įteikiamų dokumentų perdavimas.

Šie dokumentai taip pat gali būti įteikiami asmeniškai, juos įteikusiam kompetentingam asmeniui pasirašant dokumentą, kuriame pažymima, kad adresatas gavo dokumentus arba kad jis be jokių pateisinamų priežasčių atsisakė juos priimti, o taip pat nurodoma dokumentų įteikimo data.

3. Jeigu dokumentų neišmanoma įteikti laikantis 2 dalies ir jeigu atsakovo adresas tiksliai žinomas, jie gali būti įteikti pasinaudojant vienu iš šių būdų:
  - a) atsakovo adresu asmeniškai įteikiant asmenims, gyvenantiems tame pačiame namų ūkyje, kaip ir atsakovas, arba jame dirbantiems;
  - b) kai atsakovas yra savarankiškai dirbantis asmuo arba juridinis asmuo, atsakovo verslo patalpose asmeniškai įteikiant jo įdarbintiems asmenims;
  - c) dokumentus paliekant atsakovo pašto dėžutėje;
  - d) dokumentus paliekant pašte arba kompetentingoje valdžios institucijoje ir į atsakovo pašto dėžutę įdedant rašytinį pranešimą apie dokumentų palikimą, jeigu rašytiniame pranešime aiškiai nurodomas teisminis dokumentų pobūdis arba pranešimo teisinis poveikis, t. y. tai, kad jis prilygsta dokumentų įteikimui ir pradedamas skaičiuoti nustatytų terminų laikas;
  - e) įteikiant paštu be patvirtinimo pagal 4 dalį, kai atsakovo adresas yra kilmės valstybėje narėje;
  - f) elektroninėmis priemonėmis, kai automatiškai patvirtinamas pristatymas, jeigu atsakovas iš anksto aiškiai sutiko, kad dokumentai būtų įteikiami šiuo būdu.

2017 m. liepos 4 d., antradienis

Dokumentų įteikimas pagal šios dalies pirmos pastraipos a–d punktus patvirtinamas:

- a) dokumentus įteikusių kompetentingo asmens pasirašytu dokumentu, kuriame nurodoma visa toliau išvardyta informacija:
  - i) pranešimą ar informacinį dokumentą įteikusių asmens vardas ir pavardė;
  - ii) įteikimo būdas;
  - iii) įteikimo data;
  - iv) jei įsakymas buvo įteiktas ne atsakovui, o kitam asmeniui, to asmens vardas, pavardė ir jo santykiai su atsakovu; ir
  - v) kita privaloma informacija, teiktina pagal nacionalinę teisę.

b) dokumentus gavusio asmens patvirtinimu, kai įteikiama pagal šios dalies pirmos pastraipos a ir b punktus.

4. Įteikti dokumentus pagal šio straipsnio 2 ir 3 dalis galima ir atsakovo teisiniam arba įgaliotam atstovui.

5. Jeigu bylos iškėlimo ar lygiaverčiai dokumentai arba bet koks šaukimas turi būti įteikti ne valstybėse narėse, jie gali būti įteikiami bet kuriuo iš būdų, numatytų:

- a) Europos Parlamento ir Tarybos reglamente (EB) Nr. 1393/2007 <sup>(1)</sup>, kai jis taikomas, paisant pagal tą reglamentą suteiktą gavėjo teisių, arba
- b) 1965 m. lapkričio 15 d. Hagos konvencijoje dėl teisminių ir neteisminių dokumentų civilinėse arba komercinėse bylose įteikimo užsienyje arba bet kurioje kitoje taikomoje konvencijoje arba susitarime.

6. Šia direktyva netrukdoma taikyti Reglamento (EB) Nr. 1393/2007 ir nedaroma poveikio Europos Parlamento ir Tarybos reglamentui (EB) Nr. 805/2004 <sup>(2)</sup> ar Europos Parlamento ir Tarybos reglamentui (EB) Nr. 1896/2006 <sup>(3)</sup>.

#### 18 straipsnis

### Teisė turėti advokatą civiliniame procese

1. Valstybės narės užtikrina, kad civilinio proceso šalys turėtų teisę turėti jų pačių pasirinktą advokatą tokiu būdu, kad jos galėtų praktiškai ir veiksmingai pasinaudoti savo teisėmis.

Tarpvalstybinių ginčų atveju valstybės narės užtikrina, kad civilinio proceso šalys turėtų teisę turėti advokatą savo buveinės valstybėje, kuris jas preliminariai konsultuotų, ir advokatą proceso valstybėje, kuris rūpintųsi bylinėjimusi.

2. Valstybės narės gerbia bylos šalių ir jų advokato bendravimo konfidencialumą. Toks bendravimas apima susitikimus, korespondenciją, pokalbius telefonu ir kitų pagal nacionalinę teisę leidžiamų formų bendravimą.

<sup>(1)</sup> 2007 m. lapkričio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1393/2007 dėl teisminių ir neteisminių dokumentų civilinėse arba komercinėse bylose įteikimo valstybėse narėse (dokumentų įteikimas) ir panaikinančias Tarybos reglamentą (EB) Nr. 1348/2000 (OL L 324, 2007 12 10, p. 79).

<sup>(2)</sup> 2004 m. balandžio 21 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 805/2004, sukuriantis neginčytinų reikalavimų Europos vykdomąjį raštą (OL L 143, 2004 4 30, p. 15).

<sup>(3)</sup> 2006 m. gruodžio 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1896/2006, nustatantis Europos mokėjimo įsakymo procedūrą (OL L 399, 2006 12 30, p. 1).

**2017 m. liepos 4 d., antradienis**

3. Nedarant poveikio nacionalinės teisės nuostatomis dėl privalomo advokato dalyvavimo arba pagalbos, civilinio proceso šalys gali atsisakyti šio straipsnio 1 dalyje nurodytos teisės, jeigu

a) šalims žodžiu arba raštu paprasta ir lengvai suprantama kalba buvo suteikta pakankamai aiškios informacijos apie galimas jos atsisakymo pasekmes, ir

b) teisės atsisakoma savanoriškai ir nedviprasmiškai.

Valstybės narės užtikrina, kad šalys vėliau bet kuriame civilinio proceso etape galėtų atšaukti teisės atsisakymą ir kad jie būtų informuoti apie tą galimybę.

4. Ši nuostata nedaro poveikio konkrečioms su teisiniu atstovavimu susijusioms Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 861/2007 <sup>(1)</sup>, Reglamento (EB) Nr. 1896/2006 ir Reglamento (ES) Nr. 655/2014 nuostatomis.

*19 straipsnis***Galimybė susipažinti su informacija**

Valstybės narės stengiasi piliečiams teikti skaidrią ir lengvai prieinamą informaciją apie tai, kaip pradedamos įvairios procedūros, apie senaties terminą, apie teismus, kurie yra kompetentingi nagrinėti įvairius ginčus, ir apie būtinas formas, kurias tuo tikslu reikia užpildyti. Jokia šio straipsnio nuostata nereikalaujama, kad valstybės narės teiktų teisinę pagalbą, kurią sudarytų teisinis konkrečios bylos įvertinimas.

*20 straipsnis***Vertimas žodžiu ir svarbiausių dokumentų vertimas raštu**

Valstybės narės stengiasi užtikrinti, kad visos ginčo šalys visapusiškai suprastų teismo procesą. Šis tikslas apima galimybę teikti vertimo žodžiu paslaugas civilinio proceso metu ir visų svarbiausių dokumentų vertimo raštu paslaugas, siekiant užtikrinti, kad, remiantis šios direktyvos 15 straipsniu, procesas būtų teisingas.

*21 straipsnis***Šalių ir jų atstovų prievolės**

Valstybės narės užtikrina, kad bylos šalys ir jų atstovai, bendraudami su teismu ir kitomis šalimis, elgtųsi sąžiningai ir pagarbiai ir teismuose neiškreiptų bylų ar faktų – nei sąmoningai, nei tais atvejais, kai jie turi tinkamų priežasčių tai daryti.

*22 straipsnis***Viešas teismo procesas**

Valstybės narės užtikrina, kad teismo procesas būtų viešas, išskyrus atvejus, kai Teismas, atsižvelgdamas į vienos iš ginčo šalių ar į kitų susijusių asmenų interesus arba atsižvelgdamas į visuotinius teisingumo ar viešosios tvarkos interesus, prireikus nusprendžia, kad jis bus uždaras.

*23 straipsnis***Teisėjų nepriklausomumas ir nešališkumas**

1. Valstybės narės užtikrina, kad teismai ir jų teisėjai būtų nepriklausomi. Teismų sudėtis turi būti tokia, kad būtų suteikiama pakankamų garantijų, dėl kurių neliktų jokių pagrįstų abejonų dėl nešališkumo.

2. Vykdydami savo pareigas, teisėjai neprivalo laikytis jokių nurodymų, jiems neturi būti daroma jokios įtakos ar spaudimo ir jie kiekvienu konkrečiu atveju neturi turėti jokio išankstinio nusistatymo ar būti šališki.

*24 straipsnis***Mokymas**

1. Nedarant poveikio teismų nepriklausomumui ir atsižvelgiant į teismų struktūros skirtumus visoje Sąjungoje, valstybės narės užtikrina, kad teismai, teisės mokymo įstaigos ir teisės profesijų atstovai stiprintų savo teisėjų mokymo programas ir užtikrintų, kad Sąjungos teisė ir procedūros būtų įtrauktos į nacionalinę mokymo veiklą.

<sup>(1)</sup> 2007 m. liepos 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 861/2007, nustatantis Europos ieškinių dėl nedidelių sumų nagrinėjimo procedūrą (OL L 199, 2007 7 31, p. 1).

2017 m. liepos 4 d., antradienis

2. Mokymo programos, kurios turi apimti pradinio ir tęstinio mokymo galimybes, turi būti praktinio pobūdžio, susijusios su kasdieniu praktikuojančių teisininkų darbu, užsiėmimai turi būti ne per ilgi ir turi būti taikomi aktyvaus ir šiuolaikiško mokymosi metodai. Mokymo programose daugiausia dėmesio visų pirma skiriama:

- a) pakankamų žinių apie Sąjungos teismo bendradarbiavimo priemones įgijimui ir įpročių visada vadovautis Sąjungos teismų praktika, patikrinti, ar ES teisė perkelta į nacionalinę teisę ir taikyti Europos Sąjungos Teisingumo Teismo prejudicinio sprendimo priėmimo procedūrą ugdymui;
- b) žinių apie Sąjungos teisę ir procedūras ir apie kitas teises sistemas bei su tuo susijusios patirties sklaidai;
- c) palankesnių sąlygų rengti trumpalaikius neseniai paskirtų teisėjų mainus sudarymui;
- d) užsienio kalbų ir jų teisinės terminijos mokymuisi.

### III SKYRIUS.

#### BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

##### 25 straipsnis

##### Perkėlimas į nacionalinę teisę

1. Valstybės narės ne vėliau kaip [po vienerių metų nuo šios direktyvos įsigaliojimo datos] priima įstatymus ir kitus teisės aktus, būtinus, kad būtų laikomasi šios direktyvos. Apie tai jos nedelsdamos praneša Komisijai.
2. Tvirtindamos tas priemones, valstybės narės jose daro nuorodą į šią direktyvą arba tokia nuoroda daroma jas oficialiai skelbiant. Tokios nuorodos darymo tvarką nustato valstybės narės.
3. Valstybės narės Komisijai pateikia šios direktyvos taikymo srityje priimtų nacionalinės teisės aktų nuostatų tekstus.

##### 26 straipsnis

##### Peržiūra

Ne vėliau kaip 2025 m. gruodžio 31 d. ir po to kas penkeri metai Komisija, remdamasi ir kokybine, ir kiekybine informacija, Europos Parlamentui, Tarybai ir Ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui pateikia ataskaitą apie šios direktyvos taikymą. Joje Komisija visų pirma įvertina direktyvos poveikį teisei kreiptis į teismą, teisei į veiksmingą teisinę gynybą ir teisingą bylos nagrinėjimą, bendradarbiavimui civilinėse bylose ir bendrosios rinkos veikimui, mažosioms ir vidutinėms įmonėms, Europos Sąjungos ekonomikos konkurencingumui ir vartotojų pasitikėjimui. Jeigu būtina, prie šios ataskaitos pridedami pasiūlymai dėl teisėkūros procedūra priimamų aktų, kuriais siekiama pritaikyti šią direktyvą ir ją patobulinti.

##### 27 straipsnis

##### Įsigaliojimas

Ši direktyva įsigalioja dvidešimtą dieną po jos paskelbimo *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje*.

##### 28 straipsnis

##### Adresatai

Ši direktyva pagal Sutartis skirta valstybėms narėms.

Priimta ... [data]

Europos Parlamento vardu

Pirmininkas

Tarybos vardu

Pirmininkas